

ОБЛІК РЕАЛІЗАЦІЇ АКЦІЙ У СТРАХОВИКА-ІНВЕСТОРА

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями

В умовах світової фінансової кризи важливе значення у збереженні платоспроможності страхової компанії на достатньому рівні відіграє, ефективність розміщення страхових резервів. Оскільки саме від того наскільки активи у яких розміщені страхові резерви будуть ліквідними, безпечними та прибутковими, залежить платоспроможність страховика. Згідно з Законом України «Про страхування» [1], для розміщення страхових резервів може використовуватись цілий спектр дозволених активів, у тому числі акції. Отже, вірне відображення операцій з придбання та реалізації акцій у фінансовому обліку та фінансовій звітності є запорукою прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженню питань теорії та методології обліку операцій з акціями, присвячено праці вчених-економістів, таких як: Бабіч В.В., Верига Ю.А., Губа Є., Грачова Р., Небильцова О.В., Онищенко В.П., та інші [14, 15, 16, 17, 19, 20]. В працях В.В. Бабіч, Є. Губи авторами розглядаються загальні питання обліку фінансових інвестицій, Ю.А. Верига вивчала питання оцінки фінансових інвестиції та розкриття інформації про їх у фінансовій звітності, О.В. Небильцова та В.П. Онищенко вивчали питання обліку фінансових інвестицій за методом участі в капіталі, Р. Грачова досліджувала загальні питання обліку акції у інвестора та емітента.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

В досліджуваних працях не ставилось питання щодо застосування норм П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність», при обліку реалізації акцій, що відповідно зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета роботи

Метою статті є обґрунтування необхідності застосування норм П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність» при відображенні на рахунках бухгалтерського обліку операцій з реалізації акцій. Основними завданнями статті є обґрунтування правильності застосування діючих положень (стандартів) бухгалтерського обліку, щодо обліку реалізації акцій та розробка практичних пропозицій з їх застосування.

Виклад основного матеріалу

Акція — іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання діяльності акціонерних товариств [2].

Згідно, Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», акціонерні товариства мають право розмішувати акції двох типів — прості та привілейовані. Прості акції надають їх власникам право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів, на участь в управлінні акціонерним товариством, на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації та інші права

Привілейовані акції надають їх власникам переважні, стосовно власників простих акцій, права на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, а також надають права на участь в управлінні акціонерним товариством у випадках, передбачених статутом і законом, який регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств. Частка привілейованих акцій у статутному капіталі акціонерного товариства не може перевищувати 25 відсотків[2].

Для цілей бухгалтерського обліку акції інших юридичних осіб визнаються фінансовими інвестиціями.

Фінансові інвестиції — активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора [3].

При аналізі П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції», можна дійти висновку, що акції, як один з об'єктів фінансових інвестицій, можуть відобразитись на дату балансу за методом участі в капіталі, за справедливою вартістю чи собівартістю.

Зокрема, за методом участі в капіталі відображаються інвестиції у асоційовані, дочірні та спільні підприємства (п. 11 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції»), за справедливою вартістю обліковуються акції, які не відображаються за методом участі в капіталі (п. 8 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції»), і їх частка у статутному капіталі емітента не перевищує 20%, та за собівартістю відображають прості акції справедливою вартістю яких достовірно визначити неможливо.

Такий поділ акції за методом їх відображення на дату балансу не є випадковим, адже саме від нього в майбутньому буде залежати порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку операції з їх реалізації.

Водночас для того, щоб визначити який метод необхідно застосовувати, бухгалтеру необхідно визначити вид юридичної особи у

якої воно планує купувати акції, а саме розділити їх на пов'язаних та непов'язаних осіб.

Згідно П(с)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», пов'язаними сторонами вважаються підприємства, які перебувають під контролем або суттєвим впливом інших осіб [10].

Водночас, П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції» **суттєвий вплив визначає, як** повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової, господарської та комерційної політики об'єкта інвестування без здійснення контролю цієї політики. Свідченням суттєвого впливу, зокрема, можуть бути: володіння двадцятьма або більше відсотками акцій (статутного капіталу) підприємства; представництво в раді директорів або аналогічному керівному органі підприємства; участь у прийнятті рішень; взаємообмін управлінським персоналом; забезпечення підприємства необхідною техніко-економічною інформацією [6].

Контроль - вирішальний вплив на фінансову, господарську і комерційну політику підприємства або підприємництва з метою одержання вигод від його діяльності (п. 4 П(с)БО 19 «Об'єднання підприємств»)[8].

Отже, підприємство над яким страховик-інвестор має суттєвий вплив і яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора, визнається асоційованим (п.4 П(с)БО 3 «Звіт про фінансові результати»)[4]. Підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства визнається дочірнім (п. 4 П(с)БО 19 «Об'єднання підприємств») [8]. Спільним підприємством визнається об'єкт, що до якого присутній спільний контроль двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними (п.3 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції») [6].

Таким чином пов'язаними особами будуть визнаватись асоційовані, дочірні та спільні підприємства.

Зокрема, довгострокові фінансові інвестиції представлені простими акціями, що вкладені у асоційовані, спільні та дочірні підприємства відображають на субрахунку 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі», прості акції придбані у інших підприємств (непов'язаних осіб), слід відображати за справедливою вартістю чи собівартістю на субрахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

Довгострокові фінансові інвестиції представлені привілейованими акціями, що придбані у непов'язаних осіб на дату балансу відображаються за справедливою вартістю чи собівартістю на субрахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

Зауважимо, що згідно з діючими П(с)БО є два випадки у яких придбання привілейованих акцій здійснюється у пов'язаної особи. Перший – коли придбання привілейованих акцій здійснюється одночасно з придбанням простих акцій, частка яких у статутному капіталі дає можливість інвестору визнати емітента пов'язаною особою (або якщо такі прості акції були придбані раніше та на дату придбання привілейованих акцій емітент вже був пов'язаною особою для інвестора), другий – коли

здійснюється придбання виключно привілейованих акцій (придбання простих акцій не відбувалось) з часткою 20 і більше відсотків у статутному капіталі емітента.

Так, у першому випадку оскільки це інвестиції у пов'язані особи, тобто асоційовані, дочірні або спільні підприємства то згідно п. 11 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції» такі інвестиції необхідно відображати на дату балансу за вартістю, що визначена за методом участі в капіталі, і відповідно для обліку застосовувати субрахунок 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі». Але зважаючи на те, що привілейовані акції не дають права голосу, тобто не збільшують показників суттєвого впливу або контролю над пов'язаною особою та враховуючи, що економічним змістом придбання привілейованих акцій є одержання доходів від дивідендів, а не прагнення управляти підприємством, ми вважаємо, що такі акції доцільно відображати на дату балансу за справедливою вартістю, якщо її можливо достовірно визначити, або за собівартістю у разі неможливості її визначення з використанням субрахунку 142 «Інші інвестицій пов'язаним сторонам».

Тому, на нашу думку п. 17 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції» слід доповнити наступним підпунктом: «в) фінансові інвестиції не збільшують частки голосів у керівному органі (зборах акціонерів)».

Водночас другий випадок можливий через недосконалість, а подекуди і невідповідність національних стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Так, наприклад, якщо страхова компанія купує 20 і більше відсотків привілейованих акцій у статутному фонді емітента, то така частка згідно п. 3 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції», буде визнаватись суттєвим впливом, а акції будуть класифіковані, як інвестиції у асоційоване підприємство, які необхідно обліковувати за методом участі в капіталі. Водночас, згідно п. 6 МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства», суттєвий вплив відбувається, якщо інвестор володіє, прямо або непрямо через дочірні підприємства, 20 або більше прав участі об'єкта інвестування в голосуванні [13].

Зауважимо, що свідченням суттєвого впливу також може бути: представництво в раді директорів або аналогічному керівному органі підприємства; участь у прийнятті рішень; взаємообмін управлінським персоналом; забезпечення підприємства необхідною техніко-економічною інформацією.

Таким чином при вирішенні питання щодо того чи має інвестор суттєвий вплив над емітентом, інвестору не достатньо визначити частку у статутному капіталі емітента та порівняти її з значенням 20 %, а треба також врахувати інші фактори зокрема і ті, що фактично можуть не мати кількісного виміру, але при цьому будуть призводити до виникнення суттєвого впливу над емітентом, а отже і необхідність обліку таких інвестицій за методом участі в капіталі. І навпаки володіння часткою у статутному капіталі більше 20 % не обов'язково надає інвестору суттєвий вплив над емітентом, навіть якщо така частка повністю представлена

простими акціями, що дають право голосу. Наприклад такі ситуації можливі у разі, якщо така пов'язана особа потрапляє під контроль держави, суду чи юридичних осіб, що можуть самостійно приймати будь-яке рішення.

Тобто розглядаючи другий випадок та враховуючи економічний зміст поняття суттєвий вплив згідно міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і те, що привілейовані акції не дають інвестору права голосу, можна сказати, що придбані привілейовані акції з часткою більше 20% у статутному капіталі, згідно МСБО, за умови відсутності інших факторів, що можуть вказувати на наявність суттєвого впливу, визнаються інвестиціями у непов'язані особи, які повинні обліковуватись за справедливою вартістю чи собівартістю на субрахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

Також можлива ситуація за якої страховик буде володіти, наприклад, часткою статутного капіталу іншого підприємства с розміром 16%, які формуються виключно з простих акцій (статутний фонд емітента на 75% представлений простими акціями та 25 % привілейованими), що фактично дасть можливість йому мати 21,3 % ($16\% * 100\% / 75\%$) голосів на зборах акціонерів, і фактично до вимог МСБО мати суттєвий вплив над емітентом, і водночас згідно П(с)БО не мати суттєвого впливу оскільки частка у статутному фонді менше 20 %.

Тому, для того, щоб національні стандарти не суперечили вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, пропонуємо у п. 3 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції» у визначенні поняття «суттєвий вплив», текст «1) володіння двадцятьма або більше відсотками акцій (статутного капіталу) підприємства;» замінити текстом «1) володіння двадцятьма або більше відсотками голосів на зборах акціонерів;».

Також, до внесення зазначених змін, в якості визначення поняття «Суттєвий вплив» пропонуємо використовувати дані наведені у МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства», а частку голосів визначати за розробленою нами формулою (1.1).

$$Ч_{гол} = \frac{Ч_{пр.ак} * 100 \%}{3Ч_{пр.ак}}, \quad (1.1)$$

Де $Ч_{гол}$ - частка голосів, що належить інвестору;

$Ч_{пр.ак}$ - частка простих акцій у статутному фонді емітента, що належить інвестору;

$3Ч_{пр.ак}$ - загальна частка простих акцій у статутному фонді емітента.

Зауважимо, що привілейовані акції не враховуються у формулі, оскільки вони не дають права голосу.

Або, наприклад ситуація за якої, страхова компанія придбала акцій з часткою 35% у статутному капіталі емітента, з яких 10% статутного капіталу представлені простими акціями та 25% привілейованими, за умови, що статутний капітал емітента представлений на 95 % простими акціями. Тоді відсоток голосів на зборах акціонерів для страховика буде складати $10,53\%$ ($10 \cdot 100 / 95$), тобто не бути суттєвим, але в той же час відомо, що страховик має представництво в раді директорів або аналогічному керівному органі підприємства-емітента, приймає участь у прийнятті рішень, забезпечує емітента необхідною техніко-економічною інформацією або здійснює взаємообмін управлінським персоналом, що відповідно вказує на наявність суттєвого впливу інвестора-страховика над емітентом, незважаючи на частку у статутному капіталі, яка менше 20%, та потребує ведення таких інвестицій за методом участі в капіталі.

Наведену формулу ми пропонуємо використовувати і при визначенні чи є підприємство для інвестора дочірнім, зокрема пропонуємо вважати підприємство дочірнім, якщо частка голосів у зборах акціонерів для інвестора перевищує 50 %, на відміну від вітчизняних вчених, які дочірнім вважають підприємство частка інвестора у статутному капіталі якого перевищує 50 %.

Також, вже зазначалось, що материнським підприємством облік інвестицій в дочірні підприємства здійснюється за методом участі в капіталі у власній звітності материнського підприємства, але при цьому згідно П(с)БО 20 «Консолідована фінансова звітність», материнське підприємство зобов'язано подавати консолідовану фінансову звітність. Зокрема, консолідована фінансова звітність складається шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства.

В свою чергу, придбані прості та привілейовані акції з терміном їх утримання менше року, які для цілей бухгалтерського обліку визнаються поточними фінансовими інвестиціями та на дату балансу відображаються за справедливою вартістю чи собівартістю на субрахунку 352 «Інші поточні фінансові інвестиції».

Для проведення подальшого дослідження розглянемо таке поняття, як фінансовий актив.

Зокрема, у П(с)БО 13 «Фінансові інструменти», під фінансовим активом розуміють: грошові кошти та їх еквіваленти; контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах; інструмент власного капіталу іншого підприємства [7].

Водночас, згідно з п. 8 П(с)БО 13 «Фінансові інструменти», до інструментів власного капіталу належать прості акції, частки та інші види власного капіталу. Тобто, прості акції (крім акції у асоційовані, спільні та дочірні підприємства) для цілей бухгалтерського обліку визнаються

фінансовим активом.

Акції у асоційовані, спільні та дочірні підприємства не визнаються фінансовим активом, оскільки дія П(с)БО 13 «Фінансові інструменти», у якому визначено поняття фінансового активу, не поширюється на порядок обліку операції з фінансовими інвестиціями в асоційовані, спільні та дочірні підприємства (пп. 3.1 П(с)БО 13 «Фінансові інструменти»).

Водночас, у пп. 3.3 П(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», зазначено, що норми вищезгаданого П(с)БО не поширюються на оцінку таких активів, утримуваних для продажу, як довгострокові фінансові активи, які оцінюються за справедливою вартістю.

Таким чином, ми робимо висновок, що довгострокові фінансові активи, які оцінюються за вартістю іншою ніж справедлива чи інші довгострокові акції, при прийнятті рішення про їх реалізацію, підпадають під вплив дії П(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність».

Такий висновок ми робимо, незважаючи на те, що у п'ятому абзаці п. 4 П(с)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів», зазначено: «інвестиційна діяльність - придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів» [5]. Тобто іншими словами, що їх реалізація не може відобразитись на рахунках інших операційних доходів та інших витрат операційної діяльності, і повинна відобразитись на рахунках інших доходів та інших витрат. Але зважаючи на те, що до уваги, за умови рівності двох нормативних документів, у разі їх невідповідності одному беруть той документ, який вийшов пізніше, та з урахуванням того, що вказаний пункт вже порушувався, в частині обліку реалізації необоротних активів (основних засобів тощо), на нашу думку, з точки зору дотримання усіх норм законодавства, вищезгаданий стандарт слід враховувати при реалізації довгострокових акцій.

Отже, узагальнений алгоритм щодо вирішення питання по віднесенню акцій, якими володіє страхова компанія, до груп, що підпадають та не підпадають під вплив П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність» наведено на рисунку 1.

Так, у П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність» зазначено, що необоротні активи визнаються утримуваними для продажу у разі, якщо: економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням; вони готові до продажу у їх теперішньому стані; їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу; умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів; здійснення їх продажу має високу ймовірність, зокрема якщо керівництвом підприємства підготовлено відповідний план або укладено твердий контракт про продаж, здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості [11].

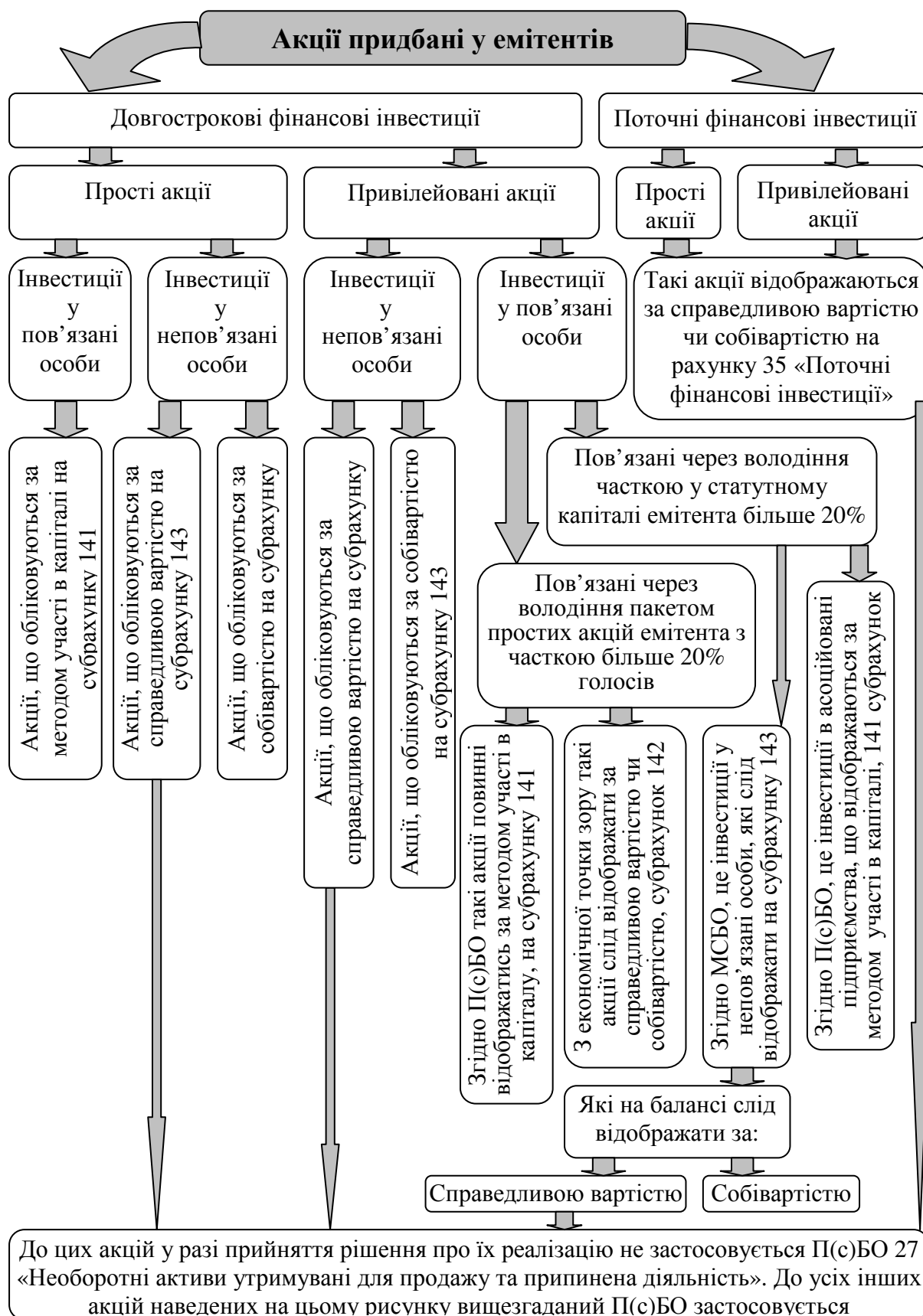

Рисунок 1 – Алгоритм прийняття рішення щодо застосування П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність» при реалізації акцій

Отже, якщо, страхова компанія, планує реалізувати протягом звітного року необоротні активи, в тому числі акції, крім акцій які визнаються фінансовим активом, що утримується за справедливою вартістю, та від їх реалізації планують отримати економічні вигоди, то останні потребують переведення до групи необоротних активів утримуваних для продажу (субрахунок 286) та одночасно припиняють визнаватись у складі необоротних активів.

На нашу думку таке переведення доцільно робити лише в тому випадку, коли воно відбувається до дати балансу, а реалізація після цієї дати. Якщо ж рішення про реалізацію приймається не до, а після дати балансу, а сама реалізація відбувається до наступної дати балансу. То ми вважаємо, що при відображенні таких операцій, недоцільно використовувати вищезгаданий П(с)БО й необоротні активи переведенню до складу запасів не підлягають [18].

Також, для вирішення питання, у яких випадках необхідно застосовувати П(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», а в яких ні, при реалізації акцій, що утримувались протягом періоду більше одного року на балансі страховика, можна скористатись розробленим нами, деревом рішень, що наведено на рисунку 2.

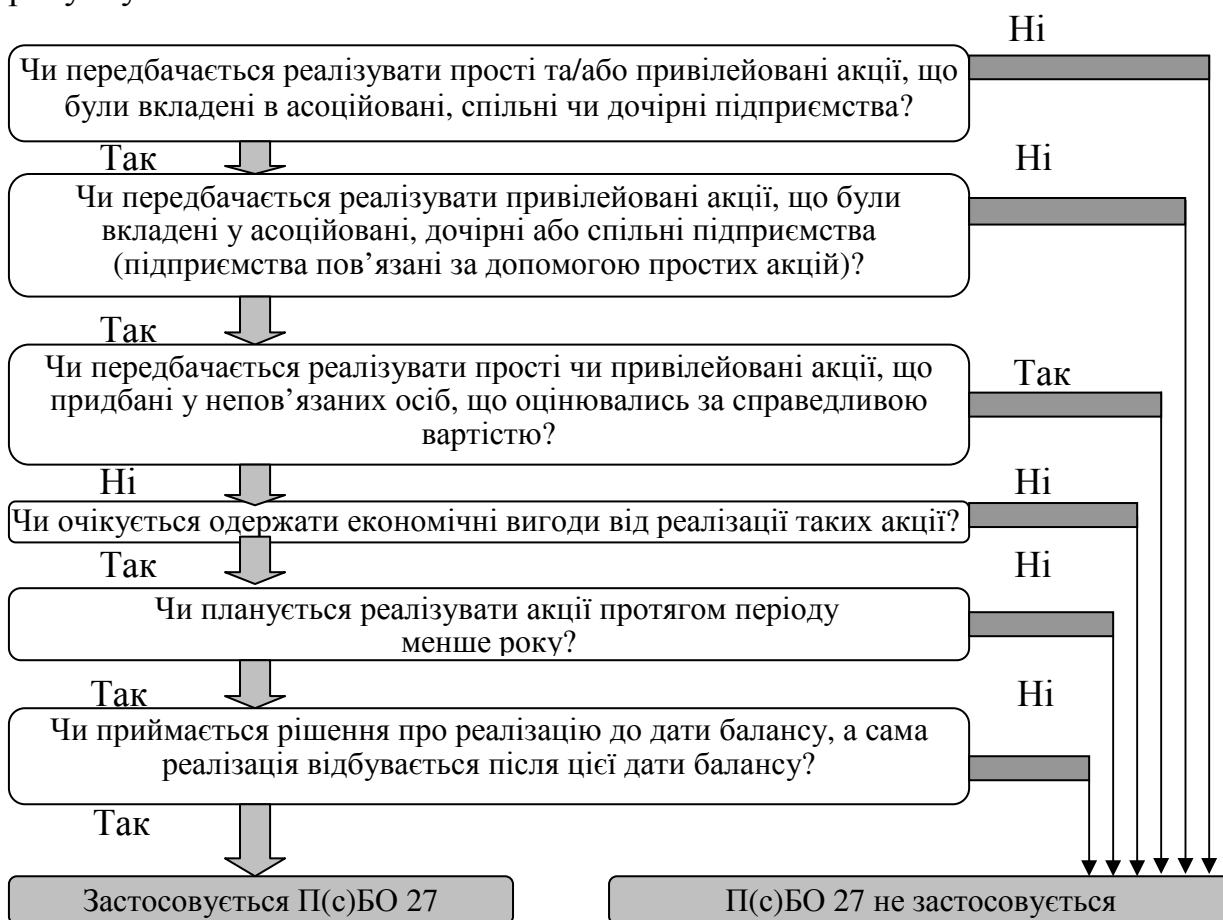

Рисунок 2 – Дерево рішень щодо необхідності застосування П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність», при реалізації акції

Бухгалтерські проведення з реалізації акцій у страховика, відповідно до проведеного нами дослідження, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Бухгалтерські проводки у страховика з реалізації фінансових інвестицій, що представлені акціями

Господарські операції	Дебет	Кредит	Сума
1. Проведення по реалізації поточних фінансових інвестицій представлених акціями			
а) Реалізована поточні фінансові інвестиції представлені простими чи привілейованими акціями за 1000000 грн, що оцінювались за собівартістю, яка складає 800000,00 грн			
Відображено дохід від реалізації акцій	361	741	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	741	791	1000000,00
Списано акції з балансу	971	352	800000,00
Закриття рахунку витрат	793	971	800000,00
2. Проведення по реалізації довгострокових простих та привілейованих акцій, що були придбані у пов'язаних осіб			
2.1 Реалізовано довгострокові фінансові інвестиції представлені простими акціями у асоційовані, дочірні або спільні підприємства за 1000000 грн, балансова вартість складає 800000,00 грн			
а) планова реалізація*			
Переведено прості акції до необоротних активів призначених для продажу	286	141	800000,00
Відображено дохід від реалізації активу	361	712	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	712	791	1000000,00
Списано актив з балансу	943	286	800000,00
Закриття рахунку витрат	791	943	800000,00
б) непланова реалізація			
Відображено дохід від реалізації акцій	361	741	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	741	791	1000000,00
Списано балансову вартість	971	141	800000,00
Залишкова вартість списана на фінансові результати	793	971	800000,00
2.2 Реалізовано довгострокові фінансові інвестиції представлені привілейованими акціями у асоційовані, дочірні або спільні підприємства (пов'язані через прості акції) за 1000000 грн, справедлива вартість (собівартість) складає 800000,00 грн			
а) планова реалізація			
Переведено акції до необоротних активів призначених для продажу	286	142	800000,00
Відображено дохід від реалізації активу	361	712	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	712	791	1000000,00
Списано актив з балансу	943	286	800000,00
Закриття рахунку витрат	791	943	800000,00
б) непланова реалізація			
Відображено дохід від реалізації акцій	361	741	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	741	791	1000000,00
Списано справедлива вартість (собівартість)	971	142	800000,00
Залишкова вартість списана на фінансові результати	793	971	800000,00

*Планова реалізація – це реалізація, рішення щодо якої приймається до дати балансу, а сама реалізація відбувається після цієї дати. У всіх інших випадках реалізацію називають неплановою

Продовження таблиці 1

Господарські операції	Дебет	Кредит	Сума
3. Проведення по реалізації довгострокових простих та привілейованих акцій, що були придбані у непов'язаних осіб**			
3.1 Реалізовано довгострокові фінансові інвестиції представлені простими та/або привілейованими акціями за 1000000 грн, що оцінювались за собівартістю, яка складає 800000,00 грн			
а) планова реалізація			
Переведено акції до необоротних активів призначених для продажу	286	143	800000,00
Відображено дохід від реалізації активу	361	712	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	712	791	1000000,00
Списано актив з балансу	943	286	800000,00
Закриття рахунку витрат	791	943	800000,00
б) непланова реалізація			
Відображено дохід від реалізації акцій	361	741	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	741	791	1000000,00
Списано собівартість	971	143	800000,00
Закриття рахунку витрат	793	971	800000,00
3.2 Реалізовано довгострокові фінансові інвестиції представлені простими та/або привілейованими акціями за 1000000 грн, що оцінювались за справедливою вартістю, яка складає 800000,00 грн			
Відображено дохід від реалізації акцій	361	741	1000000,00
Дохід списано на фінансові результати	741	791	1000000,00
Списано справедливу вартість	971	143	800000,00
Залишкова вартість списана на фінансові результати	793	971	800000,00

** до вказаної групи ми також включаємо довгострокові привілейовані акції придбані інвестором у емітента, частка яких у статутному фонді емітента менша або більше 20%.

Висновки

В результаті дослідження виявлено, що питання бухгалтерського обліку реалізації довгострокових фінансових інвестицій представлених простими та привілейованими акціями, з урахуванням останніх змін у методологічній базі з питань бухгалтерського обліку, потребують всебічного вивчення та практичного роз'яснення.

Так, встановлено, що для цілей бухгалтерського обліку та забезпечення методологічно вірного відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з акціями, з урахуванням останніх змін у діючих положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку в цілому, та зокрема П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність», всі придбані акції страховою компанією у емітентів необхідно поділяти на дві групи. Перша група акцій, при прийнятті рішень про реалізацію яких, бухгалтеру необхідно застосовувати П(с)БО 27 «Необоротні активи утримувані для продажу та припинена діяльність», до якої слід включати: довгострокові прості та привілейовані акції, які придбані у асоційованих, спільних чи дочірніх підприємствах;

довгострокові прості та привілейовані акції, що придбані у непов'язаних осіб та які на дату балансу відображаються за собівартістю. Водночас, до другої групи слід включати акції, при прийнятті рішення про реалізацію яких, вищезгаданий П(с)БО не застосовується, ця група включає: короткострокові прості та привілейовані акції; довгострокові прості та привілейовані акції, що вкладені у непов'язані особи, облік яких здійснюється за справедливою вартістю.

Також, в результаті дослідження встановлено, що окремі норми вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку суперечать міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, зокрема у питанні щодо визначення того чи має страховик у разі придбання акції у емітента над останнім суттєвий вплив. Так, у П(с)БО під суттєвим впливом розуміють володіння 20 і більше % акції у статутному капіталі, і при цьому не враховують, що привілейовані акції, частка яких може бути до 25 % у статутному капіталі, фактично не дає права голосу при голосуванні, а отже не є суттєвим впливом, звісно за умови відсутності інших чинників, наявність, яких надає такий суттєвий вплив. Водночас у міжнародних стандартах бухгалтерського обліку під суттєвим впливом розуміють володіння 20 і більше % голосів при голосуванні. В зв'язку з чим ми пропонуємо у п. 3 П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції» у визначенні поняття «суттєвий вплив», текст «1) володіння двадцятьма або більше відсотками акцій (статутного капіталу) підприємства;» замінити текстом «1) володіння двадцятьма або більше відсотками голосів на зборах акціонерів;». А до зазначених змін користуватись положеннями наведеними у МСБО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 // www.rada.kiev.ua
2. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» № 3480 - IV від 23.02.2006р. // www.rada.kiev.ua
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 // www.rada.kiev.ua
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87 // www.rada.kiev.ua
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 // www.rada.kiev.ua
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 р. № 91 // www.rada.kiev.ua
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 року № 559 // www.rada.kiev.ua
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 р. № 163 // www.rada.kiev.ua

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 «Консолідована фінансова звітність» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 липня 1999 р. № 176 // www.rada.kiev.ua
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18 червня 2001 р. № 303 // www.rada.kiev.ua
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» Затверджено Наказ Міністерства фінансів України від 7 листопада 2003 р. № 617// www.rada.kiev.ua
12. Інструкція «Про застосування рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 // www.rada.kiev.ua
13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» // minfin.gov.ua
14. *Бабіч В. В., Сагова С. В.* Фінансовий облік (облік активів): Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. — 282 с.
15. *Верига Ю.А.* Фінансові інвестиції: оцінка і подання інформації у звітності // Менеджмент та підприємництво в Україні: Етапи становлення і проблеми розвитку. Вісник Національного Університету «Львівська політехніка». – 2007 р. - № 577. – с. 54-58
16. *Грачова Р.* Облік акцій у інвестора й емітента // Дебет–Кредит. – 2008 р. - № 49. - с.37.
17. *Губа Є.* Облік фінансових інвестицій // Школа бухгалтера. – 2004 р. - № 2
18. *Сидоренко О.О.* Облік та оподаткування операцій купівлі-продажу інвестиційної нерухомості у страховиків// Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Збірник – Чернігів: ЧДТУ. 2009 – № 35. – 330с. – С. 208 – 223.
19. *Небилецьова О.В.* Облік інвестицій за методом участі в капіталі // Фінанси України. – 2006 р. - № 11. – с. 112-121.
20. *Онищенко В.П.* Актуальні питання застосування методу участі в капіталі // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006 р. – с. 15-22.